

WIE IS DE RECHTMATIGE EIGENAAR VAN RÖNTGENFOTO'S?

Het is bekend dat zich bij tijd en wijle verschillen van mening tussen tandarts en patiënt voordoen over de vraag, wie de rechtmatige eigenaar is van röntgenfoto's, die vóór of tijdens de behandeling zijn vervaardigd.

In verreweg de meeste gevallen zal dit overigens geen probleem opleveren: de patiënt beseft bijna altijd wel, dat hier sprake is van een maatregel, die de tandarts meent te moeten treffen om zich nader te oriënteren omtrent (vermeende) afwijkingen of om zijn therapeutische handelingen te controleren. Het merendeel der patiënten is tegenwoordig wel zodanig op de hoogte van wat de moderne tandheelkundige methoden eisen, dat zij de vervaardiging van een röntgenfoto, althans voor diagnostische doeleinden, als een nuttige schakel in de gang van het onderzoek beschouwen. Dat blijkt ook wel uit het feit dat zij er dikwijls om vragen, ook wanneer er naar het oordeel van de tandarts geen directe aanleiding toe bestaat. Veelal leggen zij voor het resultaat slechts een vluchtige belangstelling aan de dag en zij achten het heel normaal dat de tandarts het document na de (dikwijls kortstondige) periode van actualiteit in zijn archief opbergt.

Er zijn echter ook patiënten, wier gevoel voor eigendomsrecht zó sterk is ontwikkeld, dat zij de vervaardiging van een röntgenfoto stellig niet alleen beschouwen als een diagnostisch hulpmiddel of als een controlemaatregel ten dienste van de therapie; neen, zij hechten er de waarde aan van een object, waarvoor een zeker bedrag aan geld in rekening wordt gebracht. Zij zijn bereid dit bedrag te betalen, maar dat houdt dan in dat het object ook hun eigendom wordt. Komt daar dan nog een zekere geldingsdrang bij of een zeker querulantisme (wat niet zo zelden het geval is), dan is dan de weg gebaad voor conflicten, in het bijzonder natuurlijk wanneer de tandarts, die een andere mening is toegedaan, eveneens voet bij stuk houdt.

Zuiver zakelijk beschouwd is deze eigendomsgedachte nog niet zo vreemd. Wellicht zal menig een, ook in beroepskringen, geneigd zijn tot de opvatting, dat het voor de tandarts eigenlijk weinig zin heeft, te dien aanzien een star principieele houding aan te nemen. Wat is er eigenlijk op tegen, de patiënt een tandröntgenfoto in handen te geven? Men moet de zaken niet overdrijven. Immers – zo zal men zeggen – het grote merendeel der opnamen onthult waarlijk geen dramatische ontwikkelingen, die voor de patiënt schokkende ervaringen kunnen betekenen. Hoogstens komt men met het gebaar wat tegemoet aan zijn begrijpelijke, onschuldige en misschien zelfs wel verheugende belangstelling in het doorgaans onzichtbare gedeelte van zijn kauworgaan. Wordt deze opvatting trouwens niet gesteund door de omstandigheid, dat de meeste pakjes twee films bevatten, waarbij er kennelijk één aan de patiënt is toegedacht? Geeft men dan niet blijk van een wat misplaatst gevoel van eigen gewichtigheid, wanneer men zich op het

hooghartige standpunt stelt, dat het röntgenbeeld geheel en al zaak is van de handelende tandarts en dat de patiënt daar niets mee te maken heeft?

Toegegeven, het is heel wel mogelijk dat achter het mom van een principiële houding meer dan eens zulk een minder verheffende drijfveer schuil gaat. En stellig zal er in veel gevallen geen enkel gevaar in gelegen zijn dat de patiënt één of meer röntgenfoto's in eigendom heeft. Doch is daarmee een wezenlijk principiële houding, in de zin als boven bedoeld, veroordeeld? Het is aan te nemen van niet. Vooreerst is het zeker niet uitgesloten dat op het röntgenbeeld zekere pathologische veranderingen tot uiting komen, die voorshands voor de patiënt – al was het alleen maar om psychologische redenen – beter verborgen kunnen blijven. In de tweede plaats dient men altijd de mogelijkheid voor ogen te houden dat de patiënt – of een derde die de foto onder ogen krijgt – er verkeerde, wellicht zelfs alarmerende conclusies uit trekt. Voor veel mensen is gebrek aan deskundigheid nu eenmaal geen enkel beletsel om met stelligheid een oordeel ergens over uit te spreken. De interpretatie van een röntgenbeeld is tenslotte een tamelijk delicate zaak. Mede daarom is de opvatting dat de foto het eigendom van de patiënt wordt, wijl zij hem in rekening is gebracht, al zeer aanvechtbaar.

Hoe het zij, het is zaak om over dit vraagstuk niet lichtvaardig te denken. Misverstanden in enigerlei vorm liggen altijd op de loer en wanneer een tandarts in dit opzicht een principieel standpunt huldigt, behoeft dit zeker niet de uiting te zijn van een overdreven gevoel van professionele eigenwaarde. Het komt nog al eens voor dat een patiënt, bv. wegens verhuizing naar een andere gemeente, van tandarts moet veranderen en dat hij naar aanleiding daarvan een bestaand röntgenarchief opvraagt. Het zal in het algemeen van een lofwaardige beginselvaste houding getuigen, wanneer de tandarts de röntgenogrammen niet aan de patiënt meegeeft, maar ze rechtstreeks aan zijn collega ter kennisneming doet toekomen. Soortgelijke situaties kunnen zich voordoen bij praktijkoverdracht.

Bron voor deze korte beschouwing was een referaat in de *Dental Abstracts* (pag. 454, aug. 1963) van een redactioneel artikel, dat werd geschreven in de *Med. J. Australia* naar aanleiding van een in Queensland gerezen geschil betreffende een elektrocardiogram. Volgens de secretaris-generaal van de Australian Medical Association zijn daar te lande de opvattingen omtrent het eigendomsrecht van röntgenfoto's, elektrocardiogrammen en dergelijke documenten gelijk aan die in Groot-Brittannië; zij berusten op een drietal uitspraken van Amerikaanse rechtbanken. In hoofdzaak komen deze, wat de röntgenografie betreft, neer op het volgende:

1. Röntgenfoto's van niet-particuliere patiënten, die in een ziekenhuis verblijven, zijn het eigendom van dat ziekenhuis.
2. Röntgenfoto's van particuliere patiënten – ongeacht of zij in een ziekenhuis dan wel in de particuliere praktijk worden behandeld – zijn het eigendom van de röntgenoloog.
3. Röntgenfoto's behoren tot een bijzondere categorie van vertrouwelijke documenten, die zonodig tussen beroepsgenoten worden uitgewisseld en die alleen

in handen van patiënten mogen worden gegeven, wanneer de zekerheid bestaat, dat hier voor hen geen nadelige psychische gevolgen uit voortvloeien.

Dat deze uitspraken niet alleen voor artsen maar ook voor tandartsen van belang zijn, blijkt uit het volgende:

Het eerste geval betrof een ziekenhuis in Michigan, welks directie een patiënt in rechten aansprak inzake een rekening, die een bedrag bevatte naar aanleiding van een röntgenonderzoek. De patiënt weigerde dit te betalen zolang de foto's niet in zijn bezit waren. Blijkbaar beschouwde hij deze als zijn eigendom. De rechtbank overwoog echter dat, zo het ziekenhuis al iets „verkoch“ had, de levering bestond uit kennis en ervaring, en niet uit het materiaal van de foto's.

Een andere uitspraak geschiedde naar aanleiding van het feit dat een patiënt röntgenfoto's via de rechter opeiste. Ook hier besliste de rechtbank dat de films geen intrinsieke waarde vertegenwoordigden, dat de patiënt dus voor de verleende diensten betaalde en dat de vervaardiging van röntgenogrammen niet de verplichting inhield, deze aan de patiënt te overhandigen.

Het derde geval had betrekking op het feit dat een tandarts niet bereid was, de door hem gemaakte foto's aan de patiënt mee te geven. Ook in dit geval stelde de rechtbank zich op het standpunt dat de foto's geen materiële waarde bezaten: zij waren slechts van belang voor de tandarts, die ze voor zijn diagnose, resp. behandeling nodig meende te hebben en die ook bevoegd was het beeld te interpreteren. De foto's werden derhalve beschouwd als onderdelen van het ziekteverloop.

Uit een en ander blijkt dat het hier een enigszins delicaat probleem betreft, dat altijd weer actueel kan worden en dat een behoedzame hantering vereist, juist bij patiënten, die een sterke neiging vertonen, hun rechten te doen gelden. V.